

Evaluatie subsidieregeling Aanpak Urgente Bedrijfslocaties

Alwien Bogaart

Evaluatie subsidieregeling Aanpak Urgente Bedrijfslocaties

Amsterdam, 1 februari 2012

Alwien Bogaart

Met medewerking van:
Carolien van den Handel
Paul van Soomeren

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Context en doelstelling AUB-subsidieregeling	5
3	Procedure subsidieaanvragen	6
3.1	Tenders subsidieaanvragen	6
3.2	Eisen aan subsidieaanvragen	6
3.3	Afwijzingsgronden	7
3.4	Behandeling subsidieaanvragen	7
4	Beoordelingscriteria	8
4.1	Inleiding	8
4.2	Weging van de beoordelingscriteria	8
4.3	Beoordelingscriterium urgentie	8
4.4	Beoordelingscriterium bijdrage	9
4.5	Beoordelingscriterium draagvlak	10
5	Effectiviteit van de AUB	12
5.1	De beleidslogica van de AUB	12
5.2	Aard van de veiligheidsproblematiek	12
5.3	Ingediende en gehonoreerde projecten	13
5.4	Eindverslagen en effectiviteit	14
5.5	Daling criminaliteit	15
5.6	Toename veiligheid(sbeleving)	16
5.7	Samenwerking	16
5.8	Maatregelen voor Schoon, heel en veilig	18
6	Ervaringen AUB-subsidieregeling	20
6.1	Inleiding	20
6.2	De aanvragen	20
6.3	Aanpassingen van de regeling	21
7	Conclusies	23

1 Inleiding

Vraagstelling aan DSP-groep

Het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) heeft DSP-groep opdracht gegeven om de subsidieregeling Aanpak Urgente Bedrijfslocaties (AUB) te evalueren. Deze evaluatie heeft een beperkt aantal onderzoeksvragen. Er is namelijk al een handleiding gemaakt voor lokale publiek-private samenwerking voor veiligheid. Hiervoor zijn verschillende AUB-locaties onderzocht en als casestudies beschreven in de brochure “Samen de Boef de Baas”. Door EL&I zijn daarom slechts drie onderzoeksvragen geformuleerd:

- 1 Hoe draagt AUB bij aan een excellent ondernemingsklimaat?
- 2 Is de doelstelling bereikt van 25% minder criminaliteit op de bedrijvenlocaties?
- 3 Komt een eventuele daling door de subsidie AUB?

Aanpak DSP-groep

Volgens DSP-groep zijn er drie manieren waarop de AUB-subsidieregeling kan mislukken: het was een slecht idee, het idee is slecht uitgevoerd of het effect is slecht gemeten. Dat leidt tot de volgende onderzoeksvragen:

1. Klopt de beleidslogica? Als de beleidslogica niet aannemelijk is of zelfs aantoonbaar niet effectief, kan de interventie nooit het beoogde effect hebben gehad.
2. Is de regeling goed uitgevoerd? Als de implementatie niet goed gaat, treedt de beoogde beleidslogica niet in werking en wordt het gewenste doel niet bereikt.
3. Zijn de effecten goed gemeten? Als bij het meten van de effecten fouten worden gemaakt, kan de conclusie luiden dat het programma niet heeft gewerkt, terwijl dat in werkelijkheid wél zo was.

De evaluatie van de AUB-regeling heeft plaatsgevonden door het uitvoeren van deskresearch op het door de opdrachtgever ter beschikking gestelde schriftelijke materiaal. Dat betreft de aanvragen en eindverslagen van de projectlocaties, de notulen van de bijeenkomsten van de expertcommissie en de brochure “Samen de Boef de Baas”.

In de subsidievoorwaarden AUB was opgenomen dat er een nul- en een éénmeting gedaan moest worden om te meten hoe “schoon, heel en veilig” het projectgebied was voor en na de maatregelen. Ook werden vragen over veiligheidsgevoel gesteld. Doordat SiSa tijdens de loop van de subsidie werd ingevoerd, waren deze metingen niet meer verplicht voor de vaststelling van de subsidie. Daarom zijn de gegevens over de resultaten van de gesubsidieerde projecten beperkt.

Evaluatie van de regeling AUB verliep parallel aan de evaluatie van de regeling VKB, die ook door DSP-groep is uitgevoerd. Voor beide evaluaties fungeerde dezelfde begeleidingsgroep. In de bijlage zijn hun namen vermeld.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de context en de doelstelling van de AUB-regeling geschetst.

Hoofdstuk 3 beschrijft de procedure die gehanteerd is bij de subsidieaan-

vragen.

In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de beoordelingscriteria die de expertcommissie heeft gehanteerd om de subsidieaanvragen te beoordelen.

Voorts wordt geschetst hoe de commissie de aanvragen op de drie gehanteerde beoordelingscriteria heeft gewogen.

De effectiviteit van de AUB-regeling is het onderwerp van hoofdstuk 5. Eerst wordt de beleidslogica van de AUB-regeling weergegeven, waarna de effectiviteit van de regeling aan de hand van vijf indicatoren wordt besproken.

In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de beëindiging van de AUB-regeling.

Daarin worden zowel de positieve bevindingen als de kritische kanttekeningen van de expertcommissie geschetst.

Hoofdstuk 7 omvat de conclusies.

2 Context en doelstelling AUB-subsidieregeling

Bedrijven zijn tweemaal zo vaak slachtoffer van criminaliteit als burgers. Meer dan de helft van alle bedrijven is veelvuldig slachtoffer van criminaliteit en circa een kwart van alle bedrijven is herhaald slachtoffer van criminaliteit. Dat leidt tot problemen in termen van omzetsderving, extra kosten voor het verplaatsen van bedrijven, problemen bij werving van personeel, en hoge kosten voor extra veiligheid.

Gedwongen verplaatsing – of zelfs sluiting/opheffing - van bedrijven vanwege de gevolgen van criminaliteit kan ook weer negatieve uitwerkingen hebben in de sfeer van leefbaarheid, werkgelegenheid en sociale controle. Dat kan weer leiden tot meer verpaupering en criminaliteit.

Binnen het actieplan veilig ondernemen is het project Aanpak Urgente Bedrijvenlocaties (AUB) opgezet. Doel van wat we kortheidshalve hier 'de AUB' noemen, is het aanpakken van een aantal urgente bedrijvenlocaties, waarbij per locatie de aanwezige criminaliteit binnen drie jaar wordt teruggedrongen met 25%. De AUB richt zich alleen op urgente locaties: bedrijvenlocaties en winkelcentra waar de in veiligheid een acute bedreiging vormt voor betrokkenen en waar een snelle en kordate aanpak noodzakelijk is. Bedrijvenlocaties die beschikken over een Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) zijn dan ook uitgesloten van de subsidieregeling AUB.

De aanpak wordt gekenmerkt door maatwerk en het streven om op korte termijn resultaten te behalen.

Uitgegaan wordt van publiek-private samenwerking van de lokale overheid, de ondernemers en de politie. Er wordt vanuit gegaan dat deze samenwerking leidt tot een effectieve aanpak.

3 Procedure subsidieaanvragen

3.1 Tenders subsidieaanvragen

De AUB beoogde binnen een periode van 4 jaar 50 projecten te starten. Doel van de projecten was om binnen een periode van 3 jaar een daling van de criminaliteit met minimaal 25% op de desbetreffende bedrijfslocaties te bewerkstelligen. Om te bepalen welke 50 locaties gesubsidieerd moesten worden is een onderzoek gedaan naar de meest urgente bedrijvenlocaties in Nederland. Het bleek echter onmogelijk om “de 50 urgentste locaties” vast te stellen¹. Daarom is gekozen om een tenderregeling te maken, waarbij aanvragen werden gehonoreerd op basis van een rangschikking naar urgentie, bijdrage aan het terugdringen van criminaliteit en publiek-privaat draagvlak.

De AUB startte in 2005. In totaal zijn er vier tenders geweest die liepen in de jaren 2005 tot en met 2007. Het toenmalige ministerie van Economische Zaken subsidieerde een derde van de projectkosten tot een maximum van € 225.000 per project. Onder project werd verstaan ‘een samenhangend geheel van activiteiten die tot doel hebben ernstige criminaliteit op een bedrijfslocatie met een kwart in drie jaar terug te dringen, in samenwerking met de ondernemers die op de betreffende bedrijfslocatie gevestigd zijn’². De publiek-private samenwerking was een harde voorwaarde voor subsidie. Een aanvraag van een gemeente werd bijvoorbeeld alleen in behandeling genomen als deze werd ondersteund door voldoende ondernemers.

Gemeenten konden bij de vier tenders binnen een korte periode subsidieaanvragen indienen. Het werken met een tender impliceert dat de aanvragen niet alleen op zichzelf beoordeeld worden, maar dat er tevens een onderlinge rangschikking wordt aangebracht. Subsidietoekenning vindt vervolgens plaats op basis van deze rangschikking, totdat het beschikbare bedrag is uitgeput. Voor de vier tenders gold een subsidieplafond. Voor de eerste, tweede en vierde tender bedroeg het plafond maximaal € 1,5 miljoen en voor de derde tender € 2 miljoen. In totaal dus € 6,5 miljoen.

3.2 Eisen aan subsidieaanvragen

Overeenkomstig artikel 5 AUB konden aanvragen worden ingediend met gebruikmaking van een daartoe voorgeschreven formulier dat vergezeld moest worden met de volgende bescheiden:

- a. Een projectplan
- b. Een begroting voor het project
- c. Een verklaring waaruit blijkt dat het project gesteund werd door twee of meer ondernemingen die op de bedrijfslocatie gevestigd zijn
- d. Andere bescheiden, zoals in het formulier is vermeld.

Noot 1 Onder andere door gebrek aan eenduidig cijfers over criminaliteit (aangiftecijfers geven maar een deel van de criminaliteit weer), de diversiteit in soorten criminaliteit, verschillen in veiligheidsbeleving, regionale en lokale verschillen en diversiteit in de aard en grootte van bedrijven-terreinen.

Noot 2 Subsidieregeling Aanpak Urgente Bedrijfslocaties, Artikel 1 aanhef en sub a.

3.3 Afwijzingsgronden

Op grond van artikel 7 van de AUB golden in ieder geval de volgende afwijzingsgronden:

- a. De aanvraag voldoet niet aan het bepaalde in de regeling
- b. De bedrijfslocatie is voorzien van het Keurmerk Veilig Ondernemen
- c. Er geen sprake is van ernstige criminaliteit
- d. De projectkosten zijn geraamd op minder dan € 25.000
- e. Het onaannemelijk is dat het project binnen drie jaar kan worden voltooid
- f. Er gegronde vrees bestaat dat de betrokkenen het project niet kunnen financieren
- g. Het aannemelijk is dat het project ook zonder subsidie zonder belangrijke vertraging zou worden uitgevoerd
- h. Er onvoldoende vertrouwen bestaat in de technische en economische haalbaarheid van het project
- i. Er onvoldoende vertrouwen bestaat dat de betrokkenen de capaciteit hebben om het project naar behoren uit te voeren.

3.4 Behandeling subsidieaanvragen

De behandeling van de subsidieaanvragen verliep in twee fasen. Het ministerie van Economische Zaken heeft eerst beoordeeld of de projecten:

- Voldoen aan de inschrijfeisen.
- Of mogelijk sprake is van een afwijzingsgrond.

Aanvragers zijn in de gelegenheid gesteld onvolkomenheden in hun aanvragen te herstellen.

Voorafgaand aan de tenders zijn er twee pilotprojecten gegund. Vervolgens zijn nog 67 aanvragen ingediend (bron: verslagen van de expertcommissie). Daarvan zijn er 55 inhoudelijk in behandeling genomen door de expertcommissie. Redenen om 12 aanvragen inhoudelijk niet te behandelen zijn:

- Aanvraag te laat ingediend (4)
- Aanvraag was niet volledig en er is geen gebruik gemaakt van de herstelkans (3)
- Aanvrager was reeds verplichtingen aangegaan voordat de aanvraag was ingediend (1)
- Aanvraag is teruggetrokken (2)
- Op voorhand was duidelijk dat de aanvraag niet gehonoreerd kon worden omdat niet werd voldaan aan de materiële beoordelingscriteria (2)

De 55 aanvragen die de eerste beoordeling doorstonden, werden vervolgens voorgelegd aan een vijftal experts. Deze experts beoordeelden in eerste aanleg de aanvragen individueel om ze vervolgens als expertcommissie plenair te bespreken en op grond daarvan een unaniem advies aan de Staatssecretaris van Economische Zaken te geven.

4 Beoordelingscriteria

4.1 Inleiding

De experts en expertcommissie hebben de subsidieaanvragen beoordeeld op basis van de drie beoordelingscriteria als opgenomen in artikel 8 van de AUB:

- a. Urgentie: de noodzaak tot aanpak van de criminaliteit op de betreffende bedrijfslocatie
- b. Bijdrage: de bijdrage aan het terugdringen van de criminaliteit
- c. Draagvlak: het draagvlak van de op de bedrijfslocatie gevestigde ondernemers, blijkend uit een financiële of een andere bijdrage.

In dit hoofdstuk wordt gezien hoe de expertcommissie de beoordelingscriteria heeft gewogen en worden de drie beoordelingscriteria nader besproken. De drie beoordelingscriteria zijn nader geoperationaliseerd in de zin dat nadere criteria zijn geformuleerd aan de hand waarvan is bepaald in welke mate een aanvraag aan de onderscheiden drie beoordelingscriteria voldeed. Voorts kan uit de adviezen van de expertcommissie worden opgemaakt welke feiten een hogere dan wel juist een lagere score opleverden.

4.2 Weging van de beoordelingscriteria

Naarmate een subsidieaanvraag relatief hoger scoorde op de beoordelingscriteria, werd het project hoger gerangschikt en kwam het eerder voor honoreren in aanmerking. Vanwege het subsidieplafond was het mogelijk dat aanvragen die voldeden aan de materiële beoordelingscriteria niet werden gehonoreerd, omdat andere aanvragen hoger scoorden op de genoemde criteria. De expertcommissie heeft de subsidieaanvragen in eerste aanleg beoordeeld op het urgentie criterium: de noodzaak tot aanpak van de criminaliteit op de betreffende bedrijfslocatie.

Om tot een rangorde te komen heeft de expertcommissie per criterium een weging vastgesteld. Alle projecten waarvan de urgentie een lagere score kreeg dan 5,5 zijn afgevalen op basis van artikel 7, lid c van de regeling (er is geen sprake van ernstige criminaliteit).

Alle aanvragen zijn beoordeeld op de drie beoordelingscriteria. De factoren urgentie, bijdrage en draagvlak hadden een wegingsfactor van respectievelijk 1, 2 en 2. Als tijdens de bijeenkomst van de expertcommissie bleek dat de urgentie van een locatie door de experts lager dan 5,5 scoorde, werd deze niet verder behandeld.

4.3 Beoordelingscriterium urgentie

Urgentie is de noodzaak tot aanpak van de criminaliteit op de betreffende bedrijfslocatie. Die noodzaak moet blijken uit de ernst van de criminaliteit. De toelichting bij artikel 1 van de AUB zegt hierover het volgende. *‘Wat ernstig is, verschilt van locatie tot locatie. Zo kunnen op een locatie inbraken ’s nachts veelvuldig voorkomen, terwijl op een andere locatie sprake kan zijn van berovingen bij klaarlichte dag. Om deze reden kan geen definitie worden gegeven van ‘ernstig’. Aangetoond moet worden dat er van een ernstige*

situatie sprake is en wat die behelst. De claim moet kwantitatief en kwalitatief worden onderbouwd. Primair gelden daarbij de harde aangiftecijfers van geweldsincidenten en bedreigingen, diefstallen en inbraken, en vandalisme. Om de effecten van verschillen in omvang van de diverse locaties te neutraliseren zullen deze cijfers worden gewogen op basis van het aantal werkzame personen. Naast een oordeel op basis van deze 'harde' gegevens wordt de ernst van de situatie vastgesteld met behulp van 'zachte' gegevens, zoals eerdere acties om de veiligheid op de locatie te verbeteren, onderzoeksrapporten, correspondentie tussen ondernemers en gemeente, wijkveiligheidsplannen, verslagen van besprekingen in (deel)gemeenteraden en media-aandacht'.

Nadere criteria:

- Kwantitatieve onderbouwing (bijvoorbeeld aantal delicten en de aard van de delicten)
- Kwalitatieve onderbouwing (bijvoorbeeld brieven, artikelen, reeds genomen maatregelen)
- Economische / maatschappelijke relevantie

Hoge score:

- Een groot aantal delicten. Ondanks maatregelen blijft de criminaliteit toenemen.
- Zware criminaliteit, zoals geweld.
- Leegstand doordat ondernemers wegtrekken
- Potentiële klanten mijden het gebied
- Hoog onveiligheidsgevoel, veel overlast
- Gevaar dat een gebied een no-go area wordt
- De uitvoering van het plan wordt gezien als de 'laatste strohalm'.
- Verloedering
- Zeer slechte reputatie, negatieve publiciteit
- Bedrijfslocatie gelegen tussen achterstandswijken.

Lage score:

- Relatief laag aantal incidenten in relatie tot de omvang van het terrein en het aantal bedrijven.
- De onderbouwing van de urgentie is onvoldoende (geen of gedateerde kwantitatieve gegevens of een meerjarenoverzicht over de ontwikkelingen van de criminaliteit op het terrein)
- Er is nog niets ondernomen.
- Er zijn in absolute zin weinig delicten, het betreft vooral meldingen maar geen aangiftes.
- Er is vooral sprake van kleine criminaliteit en overlast.
- Een beperkt aantal bedrijven trekt de criminaliteit aan.
- Er is geen neergaande trend: het aantal incidenten is in de afgelopen jaren constant gebleven.

4.4 Beoordelingscriterium bijdrage

Het beoordelingscriterium 'bijdrage' heeft betrekking op de bijdrage aan het terugdringen van de criminaliteit. Uitgegaan wordt van een vermindering van de criminaliteit met 25%. Een project komt eerder voor subsidie in aanmerking indien aannemelijk is dat de criminaliteit met een hoger percentage wordt teruggedrongen of, op een locatie waar de situatie dringender is, de terugdringing substantiëler is.

Nadere criteria:

- Zekerheid behalen doelen
- Heldere probleemanalyse
- Probleemgerichte aanpak
- Heldere doelstellingen
- Heldere begroting
- PPS-aanpak (gemeente politie, ondernemers)³
- Monitoring en mogelijkheden tussentijds bijsturen
- Continuïteit na afloop⁴

Hoge score:

- De probleemanalyse en oplossingen zijn goed op elkaar afgestemd.
- Een breed scala aan maatregelen die gezamenlijk de veiligheid op de terreinen gaan verbeteren.
- Er is een goede balans tussen technische en organisatorische maatregelen
- Een haalbare innovatieve technologische oplossing
- Goede proces- en effectevaluatie
- Goede communicatie.
- Goede combinatie van repressieve maatregelen voor de korte termijn en preventieve maatregelen voor de langere termijn.
- Waarborging van continuïteit.

Lage score:

- De verwachte effectiviteit van de voorgestelde maatregelen is te gering.
- Kosteneffectiviteit is laag.
- Maatregelen lijken zwaar in relatie tot de problematiek.
- Het systeem dat men wil implementeren is niet duidelijk toegelicht.
- Het plan heeft vooral aandacht voor het plaatsen van extra camera's, maar maakt niet duidelijk wat het effect is geweest van de reeds aanwezige camera's.
- Vlucht in de techniek: het plan van aanpak is onvoldoende doordacht. Opvolging bij camera's is niet goed geregeld. Er is geen aandacht voor organisatorische en beheermaatregelen.

4.5 Beoordelingscriterium draagvlak

Het beoordelingscriterium 'draagvlak' ziet toe op draagvlak voor het project waarvoor subsidie wordt aangevraagd onder de publiek-private partner, met name de op de bedrijfslocatie gevestigde ondernemers, blijkend uit een financiële of een andere bijdrage.

Nadere criteria:

- Kracht ondernemersvereniging
- Aantal ondernemers dat participeert
- Financiële bijdrage van ondernemers

Noot 3 Het gaat hierbij om de inzet van gemeente, politie en ondernemers en een oordeel of genoemde partijen hun belofte ook waar kunnen maken.

Noot 4 Het AUB-project loopt drie jaar, maar daarna kunnen niet alle activiteiten stoppen omdat dan mogelijk teruggevallen wordt naar de oude situatie.

Hoge score:

- Hoog percentage ondernemers doet mee.
- Ondernemers en gemeente dragen fors bij.
- Veel relevante partijen zijn betrokken en de ondernemers hebben een belangrijke trekkende rol in het project.
- Er is constructief overleg met de ondernemers over de aanpak en er zijn harde afspraken gemaakt over de financiële bijdrage van de ondernemers aan het project.
- Partijen die actief zijn op het terrein zijn betrokken bij en werken samen in het project. Tevens is er aandacht voor synergie met andere projecten binnen het gebied.
- Ondernemers hebben zich verenigd in een ondernemersnetwerk. Gemeente, politie en ondernemers werken krachtig samen.

Lage score:

- Onduidelijke of lage (financiële) bijdrage van ondernemers
- onduidelijk of matig draagvlak en/interesse voor het plan bij ondernemers.

5 Effectiviteit van de AUB

5.1 De beleidslogica van de AUB

De minister van EL&I schept randvoorwaarden voor excellent ondernemingsklimaat. Een daarvan is het stimuleren van een veilige bedrijfsomgeving. De beleidslogica op dit aspect van excellent ondernemingsklimaat is binnen de context van de subsidieregeling AUB als volgt te duiden:

- Er is een urgent criminaliteitsprobleem op een bedrijventerrein
- Publiek-private samenwerking maakt een meer effectieve aanpak mogelijk. Er ontstaat duidelijkheid over verantwoordelijkheden en over behoeftes van partijen en knelpunten op de bedrijvenlocaties en meer inzicht in de problematiek

Om die samenwerking te stimuleren en de criminaliteit terug te dringen stelt het Ministerie van EL&I subsidies beschikbaar in het kader van de AUB.

Indicatoren/doelen voor de bijdrage aan een excellent ondernemingsklimaat zijn:

1. Het aantal ingediende en gehonoreerde projecten
2. Er is samenwerking tot stand gekomen of bestaande samenwerking is verbeterd
3. maatregelen voor “schoon, heel en veilig”(SHV) zijn genomen
4. De criminaliteit is teruggedrongen
5. De veiligheid(sbeleving) is toegenomen

In dit hoofdstuk wordt de effectiviteit van de AUB behandeld aan de hand van de vijf genoemde indicatoren, nadat eerst een beeld is geschetst van de veiligheidsproblematiek zoals die door de expertcommissie is aangetroffen.

5.2 Aard van de veiligheidsproblematiek

Aan de hand van de verslagen van de expertcommissie die de subsidieaanvragen heeft beoordeeld en de staatssecretaris van Economische Zaken heeft geadviseerd over het al dan niet honoreren van de aanvragen kan het volgende beeld van de veiligheidsproblematiek op de urgente bedrijfslocaties worden geschetst.

De problematiek van winkelgebieden kenmerkt zich door (combinaties van) diefstal, geweldsmisdrijven, inbraken, overlast en vernielingen. Vaak veroorzaakt door een betrekkelijk kleine groep hangjongeren of drugsverslaafden. De projecten richten zich op beheersmaatregelen, waaronder extra toezicht al dan niet ondersteund door camera's, verlichting, preventieve maatregelen in en aan de objecten, aanpassingen openbare ruimte al dan niet aangevuld met opleiding / training, maar ook op aanpak dadergroepen / doelgroepen, versterking onderlinge samenwerking en afspraken met de politie.

De problematiek van bedrijfsterreinen wordt gekenmerkt door diefstallen / inbraken in en bij gebouwen en in of uit daar aanwezige auto's / vrachtwagens

gens. In een aantal gevallen wordt het criminaliteitsprobleem vergroot door geweldsmisdrijven en diefstallen waarvan het personeel van de bedrijven c.q. de klanten het slachtoffer worden.

De projecten richten zich op beheersmaatregelen met als voornaamste elementen: toezicht (al dan niet ondersteund door camera's) en beperking / beheersing van toegang en in-/uitgangen (hekken, slagbomen etc.).

5.3 Ingediende en gehonoreerde projecten

Het onderstaande schema biedt inzicht in het aantal aanvragen en de beoordeling daarvan door de expertcommissie en de totaal verleende subsidiebedragen per tender. De feiten zijn ontleend aan de verslagen van de expertcommissie. De doelstelling 50 projecten te subsidiëren is niet geheel gerealiseerd. Inclusief de pilotprojecten zijn 43 aanvragen gehonoreerd. In 17 gevallen ging het om winkelgebieden en 26 aanvragen hadden betrekking op een bedrijventerrein. Zes subsidieaanvragen zijn na honorering ervan ingetrokken en bij één project is de subsidie ambtshalve op nul gesteld.

Jaar / tender	2005 (eerste tender)	2005 (tweede tender)	2006 (derde tender)	2007 (vierde tender)	Totaal
Aantal aanvragen	25 ⁵	13	20	11	69
In behandeling genomen aanvragen	18	12	16	9	55
Afgewezen op inhoudelijke gronden	3	2	2	0	7
Afgewezen op financiële gronden	6	0	1	0	7
Gehonoreerde aanvragen winkelgebieden	6	2	9	0	17
Gehonoreerde aanvragen bedrijventerreinen	5	8	4	9	26
Beschikbaar subsidiebedrag	€ 1.500.000	€ 1.500.000	€ 2.000.000	€ 1.500.000	6.500.000
Totaal verleende subsidiebedragen	PM	PM	PM	PM	PM
Totaal vastgestelde subsidiebedragen ⁶	€ 1.481.925	€ 850.612	€ 1.749.166	€ 1.076.845	5.185.548

Er is bij de subsidieverlening een onderuitputting van de beschikbare budgetten van € 1.314.452. De subsidiebedragen variëren van € 9.000 tot € 225.000.

Subsidiebedragen	Aantal subsidieverleningen
< € 50.000	4
€ 50.000 – 100.000	7
€ 100.000 – 150.000	5

Noot 5 Inclusief de pilotprojecten Rotterdam Delfshaven en Steenbergen.

Noot 6 Het gaat hier om de vastgestelde, ofwel definitief gegeven subsidiebedragen aan de 43 gehonoreerde subsidieaanvragen. Verleende bedragen aan subsidieaanvragen die later zijn ingetrokken of waarvan de subsidie ambtshalve op nul is gesteld, zijn hier buiten beschouwing gelaten.

€ 150.000 – 200.000	11
€ 200.000 – 225.000	9

5.4 Eindverslagen en effectiviteit

Direct nadat een subsidieaanvraag is gehonoreerd moest de subsidieontvanger een meting (nulmeting) uit voeren naar de ernst van de criminaliteit, die door het project wordt aangepakt. Daarvoor is een vragenlijst voor ondernemers opgesteld die betrekking heeft op de volgende onderwerpen:

- A. De onderneming
- B. Onveiligheidsgevoelens
- C. Beheer bedrijfsomgeving
- D. Overlast
- E. Graffiti en vernieling
- F. Diefstal uit het bedrijf
- G. Inbraak
- H. Berooving en roofovervallen
- I. Bedreiging en intimidatie
- J. Maatregelen
- K. Samenwerking

Binnen dertien weken na het tijdstip waarop het project moet zijn voltooid dient de subsidieontvanger een aanvraag tot subsidievaststelling in (artikel 15, eerste lid AUB). De aanvraag gaat vergezeld van (artikel 15, derde lid AUB):

- Een eindverslag omtrent de uitvoering en de resultaten van het project
- Een meting naar de ernst van de criminaliteit, die door het project wordt aangepakt die kan worden vergeleken met de nulmeting die de subsidieontvanger direct na de subsidieverlening moest uitvoeren
- Een verklaring dat de projectkosten zijn gemaakt en betaald, alsmede bewijsstukken.

In totaal is subsidie verleend voor 43 projecten. Van 7 projecten is geen eindverslag ontvangen, omdat de subsidieaanvraag na honorering ervan is ingetrokken (6) of de subsidie ambtshalve op nul is vastgesteld (1). Er zijn inmiddels 34 eindverslagen ontvangen. Twee verslagen moeten nog worden ingediend.

Single information, Single audit: SiSa

Tijdens de looptijd van de AUB werd SiSa ingevoerd. – Hiermee mochten gemeenten zelf beslissen op welke wijze zij de uitgaven van subsidies van de rijksoverheid verantwoordden. Dit gebeurde in het kader van high-trust naar andere overheden . SiSa impliceert dat gemeenten in één bijlage van hun jaarrekening de besteding van alle van het Rijk ontvangen specifieke uitkeringen kunnen verantwoorden in plaats van dat ze, zoals tot 2006 mogelijk was, de besteding van elke specifieke uitkering apart moesten verantwoorden. Daardoor kon voor AUB geen uitgebreide rapportage meer worden geëist voordat de subsidie werd vastgesteld. Dat heeft geleid tot aanmerkelijke verschillen in omvang, inhoud en onderbouwing van de rapportages. Voor de één- en nulmeting bij de AUB konden gemeenten gebruik maken van een format vragenlijst. Niet alle gemeente hebben daarvan gebruik gemaakt. Veelal bevatten de eindverslagen van de gemeenten voor de AUB alleen een éénmeting waardoor geen vergelijking met de nulmeting kan worden gemaakt, of bevatten de eindverslagen alleen kwalitatieve opmerkingen over zaken als de ontwikkeling van de criminaliteit, veilig-

heids(sbeleving) en beheer van de bedrijfslocaties. SiSa beperkt de mogelijkheden tot het meten van de effectiviteit van de AUB.

5.5 Daling criminaliteit

De centrale doelstelling van de AUB-subsidieregeling is het terugdringen van de criminaliteit op de bedrijfslocaties met ten minste 25%. Aan de hand van de ingediende eindverslagen zou moeten kunnen worden bepaald of de criminaliteit is afgenomen en in welke mate. Voor de subsidievaststelling is het evenwel niet relevant of en in welke mate de criminaliteit is afgenomen. Subsidie is verleend, omdat een subsidieaanvraag voldoet aan de gestelde eisen en voorwaarden, met name dat wordt voldaan aan de beoordelingscriteria urgentie, bijdrage en draagvlak, waardoor een project in beginsel effectief is en kan leiden tot een vermindering van de criminaliteit op de bedrijfslocatie met ten minste 25%. Immers er kunnen zich feiten en omstandigheden voordoen waardoor de criminaliteit ondanks de effectiviteit van een project niet (met ten minste 25%) afneemt

Aan de hand van de verslagen kan slechts in beperkte mate worden vastgesteld of een daling van de criminaliteit is opgetreden en of een eventuele daling meer dan 25% bedraagt ten opzichte van de situatie bij de start van een project, omdat:

- slechts 14 eindverslagen een vergelijkbare nul- en eenmeting bevatten,
- soms wordt aangegeven dat de doelstellingen (daling van de criminaliteit) zijn behaald, terwijl daarvoor geen kwantitatieve onderbouwing wordt gegeven,
- in een aantal gevallen wordt geconcludeerd dat de doelstellingen zijn behaald, terwijl de gepresenteerde cijfers daar niet op wijzen, of dat er weliswaar cijfers zijn die op verbetering wijzen, maar niet direct betrekking hebben op de criminaliteit, zoals de kwaliteit van het beheer van een terrein of die van de samenwerking tussen daar gevestigde ondernemers of de samenwerking van ondernemers met andere betrokkenen,
- het komt ook voor dat de opzet van de nulmeting afwijkt van die van de eenmeting waardoor een vergelijking beperkt of zelfs nauwelijks mogelijk is,
- in enkele gevallen worden cijfers vergeleken uit een jaar vóór de eenmeting en wordt aan de hand van een vergelijking met de eenmeting of andere cijfers (door politie geregistreerde aangiften) geconcludeerd dat de doelstellingen zijn bereikt.

Uit 20 verslagen, hetzij op basis van een vergelijking tussen nul- en eenmeting hetzij op basis van overige gegevens (zoals politieregistratiegegevens), is op te maken dat er inderdaad een daling van de criminaliteit is opgetreden. Bij 14 projecten bedraagt de daling van de criminaliteit meer dan 25%, met de aantekening dat het in 3 gevallen om een beperkte aantal typen criminaliteit ging die op het terrein voorkwamen. In twee situaties nam een bepaald type criminaliteit met meer dan 25% af, maar nam een andere vorm van criminaliteit juist weer toe.

Door de oogharen beschouwd is de oogst aan harde en degelijke metingen dus beperkt. Waar er sprake is van metingen die enigszins de toets der kri-

tiel kunnen doorstaan⁷, lijkt echter het merendeel te wijzen in een positieve richting: de criminaliteit neemt af en soms zelfs met meer dan 25%⁸

5.6 Toename veiligheid(sbeleving)

Bij de veiligheid(sbeleving) zijn twee vragen relevant:

1. Is het veiligheidsgevoel verbeterd?
2. Is volgens ondernemers de kans om slachtoffer te worden van een misdrijf afgenomen?

Elf van de 34 eindverslagen bevatten geen opmerkingen over de veiligheid(sbeleving), in 5 verslagen worden alleen gegevens vermeld over de eenmeting. In 5 verslagen wordt zonder enige onderbouwing opgemerkt dat de veiligheid is toegenomen.

Er zijn slechts 13 verslagen waar een vergelijking gemaakt kan worden over de veiligheid(sbeleving) aan de hand van een nulmeting en een eenmeting. In 8 gevallen trad een verbetering op van de veiligheidbeleving, in 4 situaties bleef die gelijk en in één gemeente werd het gevoel van onveiligheid groter.

In 10 eindverslagen is een nul- en een eenmeting over de kans op slachtoffer te worden van een misdrijf, of is in de eenmeting een vraag beantwoord of de kans om slachtoffer te worden ten opzicht van drie jaar geleden is afgenomen. In 7 situaties was de kans om slachtoffer te worden van een misdrijf afgenomen, op 3 locaties vond men dat de kans juist was toegenomen.

Ook hier is dus de oogst aan harde en degelijke metingen beperkt. Waar er sprake is van metingen die enigszins de toets der kritiek kunnen doorstaan, lijken deze iets vaker dan niet te wijzen in een positieve richting: het onveiligheidsgevoel en het slachtofferschap neemt af. Zoals vermeld: met vele slagen om de arm ... en voor de echte methodologen is het bewijs zondermeer te zwak om dat echt hard te kunnen maken.

5.7 Samenwerking

Een doel is dat samenwerking tussen ondernemers onderling en tussen ondernemers enerzijds en gemeente en politie (privaatpublieke samenwerking) tot stand komt. In dit onderzoek is slechts gekeken naar de eindverslagen van de locaties, omdat in 2010 reeds een brochure is uitgebracht (Samen de Boef de Baas) op basis van uitgebreid onderzoek naar de ervaringen en de succes- en faalfactoren van lokale samenwerking voor veiligheid op diverse AUB-locaties⁹.

Noot 7 Volgens de Maryland Scientific Methods Scale (Evidence-Based Crime Prevention; Sherman, Farrington en anderen voldoet helemaal geen van de metingen aan hun harde criteria (een SMS van minimaal schaal 3). Er is immers nergens sprake van controle gebieden. De eerlijkheid gebiedt dan weer te zeggen dat identieke controle gebieden vaak moeilijk te vinden zijn.

Noot 8 Op dit laatste is dan ook weer eenvoudig kritiek te geven (zie ook T.D. Cook en D.T. Campbell: Quasi-Experimentation: Design & Analysis Issues for Field Settings, 1979). Als in een gebied de urgentie heel hoog is (extreem veel criminaliteit bijvoorbeeld) dan is de kans groot dat ook zonder enige ingreep de ellende verminderd (na elke piek komt een dal). Juist daarom is het van belang over een langere periode te meten (time series design) en om met een controle groep/gebied te werken (pre-post control group design).

Noot 9 Voor een meer uitgebreide beschrijving van samenwerking wordt verwezen naar de thematische publicatie van het ministerie van EL&I 'Samen de Boef de Baas. Aanpak van criminaliteit op bedrijventerreinen en winkelgebieden', Den Haag 2010.

In 24 van de 32 verslagen worden opmerkingen gemaakt over deze samenwerking. Er zijn echter slechts 5 verslagen waarin de ontwikkeling van de tevredenheid over de samenwerking te meten is aan de hand van een vergelijking tussen een nulmeting en een eenmeting. Daaruit blijkt een verbetering van de samenwerking. Voor de overige verslagen moet worden teruggevallen op kwalitatieve opmerkingen. Die zijn over het algemeen positief van toon. Enige citaten:

- 'Het project heeft geleid tot een intensieve en goede samenwerking tussen de winkeliers en ondernemers, het stadsdeelbestuur en ondernemers. De resultaten van die samenwerking op het gebied van de veiligheid zijn spectaculair te noemen. Terwijl enkele jaren geleden er vooral kritiek op de politie bestond, kreeg de districtscommissaris in een vergadering van de winkeliersvereniging onlangs spontaan applaus. De ondernemers zijn zeer tevreden over de sterke verbetering van de veiligheid en de enorme afname van de overlast door vooral drugsverslaafden'.
- 'De organisatiegraad onder de ondernemers is toegenomen'.
- 'Door de opzet en uitvoering van het project zijn alle partijen nader tot elkaar gekomen. Bewoners en ondernemers zijn beter geïnformeerd en betrokken bij de plannen in hun omgeving en hebben ook zelf invloed op de procesgang kunnen uitoefenen. Er zijn ook allerlei bewonersparticipaties ontstaan'.
- 'De vergrote betrokkenheid van ondernemers beschouwt men als belangrijkste winst. De ondernemers zijn meer bereid om over de grenzen van de eigen onderneming heen te kijken en om gezamenlijk te werken aan een representatief veilig en open bedrijventerrein'.
- De onderlinge samenwerking tussen ondernemers en tussen ondernemers en de gemeente is verbeterd door de invoering van dit project. Ondernemers hebben gezien dat een gezamenlijke aanpak leidt tot de realisatie van een dergelijk complex project en steunen dit ook, wat weer terug te vinden is in de groei van het aantal deelnemers. Partijen zien van beide kanten dat door samenwerking grote projecten vormgegeven kunnen worden'.
- 'Samenwerking biedt niet alleen draagvlak, doch stimuleert ook het verantwoordingsgevoel bij de ondernemers'.
- Vanaf de start van het project is er sprake geweest van een hechte samenwerking tussen de betrokken publieke en private partijen. Aan het einde van het project is de samenwerking tussen gemeente en ondernemers verder vastgelegd in een overeenkomst Financiering en Beheer.
- Het project heeft daarnaast bijgedragen aan de onderlinge samenwerking tussen ondernemers van beide bedrijventerreinen.
- 'Samenwerking tussen ondernemers onderling en met gemeente en politie kregen een stimulans. Borging van het project en de samenwerking heeft plaatsgevonden met een Keurmerk veilig ondernemen waarin de afspraken zijn belegd'.

Er zijn echter ook kritische geluiden:

- 'In de loop van het project bleek dat de contacten onder ondernemers onderling niet optimaal zijn. Enkele onderdelen van het totale project kwamen hierdoor niet of nauwelijks van de grond doordat de besteding van de budgetten werd tegengehouden door een tekort aan draagvlak'.
- 'Nog steeds is geen sprake van samenwerking tussen de ondernemers bij de bestrijding van overlast. Op zich is dit erg jammer omdat hier volgens ons winst valt te halen in het samen aanschaffen van beveiligingsmiddelen maar ook in aanpak'.
- 'Een van de leereffecten uit het project is dat er inzet gepleegd moet blij-

ven worden op het betrokken houden van m.n. de ondernemers in dit gebied. Op het moment dat maatregelen genomen zijn en de problematiek vermindert is het lastig om ondernemers te motiveren te blijven investeren'.

- 'Groot knelpunt was toch weer de financiering door de winkeliers zelf'.
- 'Er was sprake van free-riders: profiteren zonder deel te nemen'.
- 'De actoren hadden af en toe wel wat consequenter aanwezig kunnen zijn tijdens de werkgroepvergaderingen. De deelnemende ondernemers vinden ook zelf dat hun eigen inzet wel wat beter had gekund. Ook de politie ontbrak af en toe en die zou er eigenlijk altijd moeten zijn. De gemeenten hadden in het midden van de periode een dip, maar waren in de laatste periode weer veel beter vertegenwoordigd'.
- 'Door de goede resultaten (o.a.grote daling inbraken) is de urgentie nu minder groot geworden. Dit zou er voor kunnen zorgen dat ondernemers afhaken'.

5.8 Maatregelen voor Schoon, heel en veilig

Een doel van de AUB-projecten is een verbetering van het schoon, heel en veilig van de bedrijfsomgeving. In het kader van de AUB-subsidieregeling zijn door de subsidieontvangers uiteenlopende soorten maatregelen getroffen:

- Camerabewaking /-beveiliging
- Toezicht en handhaving (meer surveillance, inzetten bewakingspersoneel, stadstoezicht, aanpak drugsdealers, 12-uurs bemande post in wijkcentrum)
- Organisatorische maatregelen (winkelverboden, veiligheidsprocedures, controle personeel, pilot gezichtsherkenning, outreachende veiligheidsmedewerker verslavingszorg, buurtconciërge)
- Technische maatregelen (burenbelsysteem, aanbrengen van slagbomen, plaatsen van hekken, aanleg speedgates bij entreepunten)
- Investerings in de buitenruimte (aanpak groenvoorzieningen, verbetering straatverlichting, reparaties straatmeubilair, wijziging inrichting parkeerterreinen, aanbrengen fiets-/voetgangerstunnel)

Kijkend naar de verdeling over de soorten veiligheidsmaatregelen die bij de gehonoreerde projecten zijn getroffen, komen we tot het volgende overzicht.

Getroffen veiligheidsmaatregelen	Frequentie onder projecten
Camerabewaking /-beveiliging	23
Handhaving en toezicht	10
Organisatorische maatregelen	7
Technische maatregelen	13
Investerings in de buitenruimte	9

Naast veiligheidsmaatregelen zijn bij een aantal projecten ook maatregelen genomen die door respondenten betiteld worden als investeren in het beheer van de openbare ruimte in het kader van schoon en heel, omdat schoon en heel invloed hebben op veilig: verloedering en criminaliteit gaan vaak hand in hand. Een vieze omgeving met onoverzichtelijke plekken en zichtbare tekenen van vernieling of vandalisme, is immers aantrekkelijker voor criminelen en vandalen dan een schone en overzichtelijke omgeving. De eindverslagen van de subsidieontvangers bieden weinig informatie over het toekomstige beheer van de getroffen maatregelen. Van de 34 verslagen

zijn er 13 waarin geen opmerkingen worden gemaakt over beheer en er zijn 10 verslagen met alleen opmerkingen die betrekking hebben op de éénmeting. Zes verslagen bevatten een vergelijking tussen een nulmeting en een éénmeting. In vier gevallen is sprake van een verbetering van het beheer, in twee gevallen is geen verbetering opgetreden.

In enkele verslagen worden een aantal verbeteringen genoemd die in de loop van een project zijn opgetreden:

- 'De wegen zijn verbeterd, nieuwe rioleringen zijn aangelegd, de openbare straatverlichting is verbeterd, het parkeren is beter vormgegeven en het openbaar groen is op een aantal plaatsen fors gesnoeid en overzichtelijker gemaakt'.
- 'Er zijn opschoonacties gehouden, ondergrondse vuilcontainers geplaatst, afsluithekken bij achterterreinen aangebracht, de jongeren ontmoetingsplek is verwijderd, er zijn bloembakken als verfraaiing geplaatst en naast de verbetering van de verlichting, is een groot aantal fietsenklemmen op en rond het plein geplaatst. De infrastructuur van het plein is op belangrijke punten onder handen genomen. Zo is er een oversteekvoorziening verlegd, de kruising geherstructureerd en de zijn de toegang en de inrichting van het parkeerterrein gewijzigd'.
- 'Er zijn maatregelen getroffen ten aanzien van de groenvoorzieningen waardoor sprake is van een veiliger uitstraling'.

6 Ervaringen AUB-subsidieregeling

6.1 Inleiding

Er zijn in totaal 4 tenders uitgevoerd. De vijfde en laatste tender is niet uitgevoerd, vanwege een tekort aan aanvragen die voldeden aan de criteria en doelstellingen van de AUB-regeling, ondanks de aantoonbare positieve effecten van de gehonoreerde projecten. In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de bevindingen van EZ en de expertcommissie.

6.2 De aanvragen

Zoals in de inleiding is uitgelegd, is er gekozen voor een tenderregeling omdat het niet mogelijk bleek om de “50 urgentste locaties” aan te wijzen. Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) heeft in opdracht van Economische Zaken de regeling onder de aandacht gebracht bij gemeenten, winkelgebieden en bedrijventerreinen. Ook heeft het CCV (potentiële) aanvragers geholpen bij de interpretatie van de regeling en bij het opstellen van de aanvraag.

Dit heeft tot veel goede projecten en aanvragen geleid. De expertcommissie heeft 87% van de subsidieaanvragen inhoudelijk positief beoordeeld op de drie beoordelingscriteria urgentie, bijdrage en aanpak:

- a. Urgentie: de noodzaak tot aanpak van de criminaliteit op de betreffende bedrijfslocatie
- b. Bijdrage: de bijdrage aan het terugdringen van de criminaliteit
- c. Draagvlak: het draagvlak van de publiek-private partners, met name de op de bedrijfslocatie gevestigde ondernemers, blijkend uit een financiële of een andere bijdrage.

Op basis van de scores die de projectaanvragen van de expertcommissie ontving, kan de kwaliteit van de aanvragen worden beoordeeld. In de regel gaf de commissie cijfers variërend van 5 tot 8, met een enkele uitzondering naar boven of beneden. Van de 55 projectaanvragen die de expertcommissie heeft beoordeeld werden er 7 afgewezen op basis van inhoudelijke gronden. De overige projecten scoorden derhalve voldoende op basis van de criteria urgentie, bijdrage en draagvlak. Onderstaande tabel geeft een nader inzicht in de beoordeling van de aanvragen.

Jaar / tender	2005 (eerste tender)	2005 (tweede tender)	2006 (derde tender)	2007 (vierde tender)
Hoogste score urgentie	8,0	8,0	8,0	8,2
Laagste score urgentie	5,0	5,0	5,0	6,6
Gemiddelde score urgentie	6,5	6,8	6,7	7,1
Hoogste score bijdrage / aanpak	8,0	8,0	8,0	8,0
Laagste score bijdrage / aanpak	5,0	5,0	5,0	6,2
Gemiddelde score bijdrage / aanpak	6,8	6,3	6,3	7,1

Hoogste score draagvlak	8,0	8,0	8,0	8,0
Laagste score draagvlak	5,0	4,0	5,0	5,0
Gemiddelde score draagvlak	5,5	6,7	6,3	6,8

Er waren echter diverse knelpunten die gedurende de looptijd van de subsidie niet allemaal konden worden opgelost.

Urgentie

Zo bleek het moeilijk om goede projecten te krijgen van zeer urgente locaties. De gehonoreerde projecten waren zeker wel urgent, maar ze behoorden niet allen tot de 50 “urgentste van Nederland”.

Het CCV gaf hierover aan dat ondernemers op zeer urgente locaties vaak alleen nog maar bezig zijn om het hoofd boven water te houden. Deze ondernemers overleven of trekken weg, maar zullen niet extra investeren in de bedrijfsomgeving. Er zijn te veel problemen en te weinig organiserend vermogen op deze locaties om de problemen aan te pakken. Ook is het vertrouwen onderling en in gemeente en politie vaak onvoldoende om een goede samenwerking tot stand te brengen.

Samenhang project

Daarnaast werd duidelijk dat beveiliging een apart vak is. Een goed deel van de projecten was goed, innovatief en effectief. Maar een flink gedeelte van de plannen mistte een goede analyse van de problematiek, de samenhang tussen oorzaak, gevolg en oplossing en/of de onderlinge samenhang van organisatorische, bouwkundige en elektronische maatregelen. Organisatorische maatregelen waren in een aantal projecten goed vertegenwoordigd. Maar - geheel in lijn met de landelijke trend - was er te vaak een vlucht in de techniek, vaak gevoed door leveranciers van camera's die “de oplossing” garandeerden. De expertcommissie is hier vanaf het begin zeer kritisch over geweest. Alleen camera's bieden namelijk zelden “de oplossing”.

Samenwerking

In alle projecten was er aandacht voor onderlinge samenwerking van ondernemers en met gemeente en politie. Toch was er soms onvoldoende aantoonbaar draagvlak voor een project onder ondernemers. Aanvragers leken zich er niet van bewust van de risico's hiervan. Ook was er in sommige projecten onvoldoende structuur en continuïteit in de samenwerking. De expertcommissie had de indruk dat als de subsidie na 3 jaar zou stoppen, de samenwerking uit elkaar zou vallen. Een aantal subsidies is daarom verstrekt onder voorwaarde van een aanvullend plan om de continuïteit te waarborgen.

6.3 Aanpassingen van de regeling

Naar aanleiding van de knelpunten zijn een aantal acties ondernomen. Zo is het aanvraagformulier voorzien van een format om de aanvragers beter te laten nadenken over de probleemanalyse en de daarbij passende maatregelen. Ook heeft het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (het CCV) de aanvragers meer hulp aangeboden.

Dit heeft echter beperkt geholpen. Ook bij de volgende tenders worden door

de expertcommissie soortgelijke opmerkingen geplaatst bij een aantal ingediende projecten. De kwaliteit van de aanvragen verschilt sterk. De opzet van de subsidie was dat de goede projecten worden gehonoreerd en de mindere projecten onder de subsidiegrens vallen. Bij de tweede en vierde tender waren er echter te weinig aanvragen. Daardoor moesten ook de mindere projecten (die overigens wel aan alle harde criteria voldeden) worden gehonoreerd. In het verslag van de vierde en tevens laatste tender merken de experts op teleurgesteld te zijn 'over het aantal aanvragen en de kwaliteit ervan. Dit was bij de tweede tender ook zo'. Vervolgens herhaalt de commissie op hoofdlijnen bovenstaande kritische opmerkingen om er het volgende aan toe te voegen: 'Bovenstaande kanttekeningen hebben betrekking op een aantal ingediende aanvragen. De plannen die voorgesteld worden voor subsidie worden op basis van de beschikbare informatie door de experts binnen de kaders van de subsidieregeling in voldoende mate effectief geacht'.

Bij de laatste tender adviseert de commissie de AUB-regeling - ondanks de positieve beoordelingen van het merendeel van de ingediende subsidieaanvragen - te staken. Hiermee volgen zij de lijn die het ministerie van EL&I zelf al had ingezet. De motivatie om eerder te stoppen is dat het aantal aanvragen tegenvalt, waardoor er alleen op harde criteria kan worden geselecteerd en niet echt op kwaliteit. Tot dan toe was de combinatie van de deugdelijke selectiecriteria voor toekenning van subsidies en enig geluk waar het gaat om de kwaliteit van het beperkte aantal ontvangen subsidieaanvragen er verantwoordelijk voor dat alleen projecten zijn gehonoreerd die de expertcommissie als effectief beoordeelde. De inspanningen om de aanvragen te verbeteren hebben onvoldoende effect gehad en het is niet te verwachten dat dit voor de laatste tender wel zal lukken.

7 Conclusies

- 1 Het doel om in 4 jaar 50 AUB-projecten te realiseren is ten dele behaald. Er werden 69 aanvragen ingediend, waarvan er uiteindelijk 43 zijn gehonoreerd. Zes gehonoreerde aanvragen zijn nadien ingetrokken en van één project is de subsidie ambthalfve op nul gesteld.
- 2 De uitvoering van de subsidieregeling AUB door het ministerie van EL&I heeft overeenkomstig de regeling plaatsgevonden.
- 3 Op basis van de beschikbare gegevens kan geconcludeerd worden dat de gehonoreerde projecten voldeden aan de drie beoordelingscriteria (urgentie, bijdrage en draagvlak) en daarmee in beginsel effectief zouden kunnen zijn.
- 4 In de regeling was voorzien in een nul- en éénmeting bij de bedrijvenlocaties, om de behaalde resultaten te meten. Tijdens de looptijd van AUB werd echter SiSa (Single information Single audit) ingevoerd, waardoor gemeenten zelf kunnen bepalen hoe zij verantwoording afleggen over de AUB-subsidieregeling. Daardoor wordt het zicht op de effectiviteit van de AUB bemoeilijkt. Gemeenten hebben in hun verantwoording niet steeds een (vergelijkbare) nul- en éénmeting opgenomen. Hierdoor zijn weinig harde gegevens beschikbaar over de effecten van de uitvoering van de AUB-regeling.
- 5 Bij 20 van de 34 projecten, waarvan een eindverslag beschikbaar is, blijkt de criminaliteit afgenomen. Bij 14 daarvan is de criminaliteit met meer dan 25% is gedaald.
- 6 Harde gegevens over de ontwikkeling van de veiligheidsbeleving zijn beschikbaar voor 11 projecten: in 7 gevallen nam de veiligheidsbeleving toe, in 4 gevallen bleef deze gelijk en in één situatie is men zich juist onveiliger gaan voelen.
- 7 Tien eindverslagen bevatten een nul- en een éénmeting met gegevens over de kans slachtoffer te worden van een misdrijf, of een vraag of de kans om slachtoffer te worden ten opzicht van drie jaar geleden is afgenomen. In 7 situaties was de kans om slachtoffer te worden van een misdrijf afgenomen, op 3 locaties vond men dat de kans juist was toegenomen.
- 8 Over de samenwerking binnen de projecten zijn weinig harde gegevens bekend, omdat slechts 5 eindverslagen hierover cijfers bevatten op basis van een nulmeting en een éénmeting. Op grond van kwalitatieve opmerkingen mag met enige voorzichtigheid worden geconcludeerd dat de samenwerking door de projecten is verbeterd (tussen ondernemers onderling, maar ook tussen ondernemers enerzijds en gemeente en politie anderzijds). Knelpunten hebben vooral betrekking op betrokkenheid bij - en (financiële) bijdrage van - ondernemers. Wel is in opdracht van EL&I onderzoek gedaan in een aantal gebieden naar de lokale samenwerking voor veiligheid. Op basis hiervan is een brochure gemaakt¹⁰.
- 9 Kijkend naar de getroffen veiligheidsmaatregelen is bij de 34 gehonoreerde projecten waarvan een eindrapportage beschikbaar is de volgende verdeling te constateren: camerabeveiliging /-bewaking (23), handha-

Noot 10 Voor een meer uitgebreide beschrijving van samenwerking wordt verwezen naar de thematische publicatie van het ministerie van EL&I 'Samen de Boef de Baas. Aanpak van criminaliteit op bedrijventerreinen en winkelgebieden', Den Haag 2010.

ving en toezicht (10), organisatorische maatregelen (7), technische maatregelen (13), investeringen in de buitenruimte (9).

- 10 De oorspronkelijk geplande vijfde tender is niet gepubliceerd, vanwege een tegenvallend aantal aanvragen. AUB was een tenderregeling, waarbij de subsidieaanvragen werden gerangschikt op basis van urgentie, en draagvlak. Daardoor zouden alleen beste aanvragen subsidie krijgen en de mindere aanvragen buiten het beschikbare budget vallen. Deze selectie kon echter niet gedaan worden als er te weinig aanvragen waren (en er genoeg budget was voor alle aanvragen). Dan kon alleen op de harde criteria worden afgewezen. Dit gebeurde bij de tweede en vierde tender. De expertcommissie heeft alle gesubsidieerde aanvragen wel als effectief beoordeeld, maar had kritiek op met name de probleemanalyses en de vlucht in de techniek.